

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 kwietnia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Grubba (przewodniczący)

SSN Jarosław Matras

SSN Paweł Wiliński (sprawozdawca)

w sprawie **W. M.**

w przedmiocie stwierdzenia zgodności z prawdą oświadczenia lustracyjnego,
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 24 kwietnia 2025 r.,
wystąpienia sygnalizacyjnego prokuratora Instytutu Pamięci Narodowej – Komisji
Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu w kwestii rozważenia potrzeby
wznowienia z urzędu postępowania lustracyjnego,
zakończonego orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Lublinie
z dnia 29 grudnia 2011 r., sygn. akt II AKa 248/11,
utrzymującym w mocy orzeczenie Sądu Okręgowego w Lublinie
z dnia 24 października 2011 r., sygn. akt IV K 218/11,
na podstawie art. 542 § 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k.

**1. wznawia postępowanie w sprawie zakończonej
prawomocnym orzeczeniem Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia
29 grudnia 2011 r., sygn. akt II AKa 248/11, utrzymującym w mocy
orzeczenie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 24 października
2011 r., sygn. akt IV K 218/11;**

**2. uchyla orzeczenie Sądu Apelacyjnego w Lublinie z dnia 29
grudnia 2011 r., sygn. akt II AKa 248/11 oraz orzeczenie Sądu**

Okręgowego w Lublinie z dnia 24 października 2011 r., sygn. akt IV K 218/11 i przekazuje sprawę Sądowi Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania;

3. wydatkami postępowania w przedmiocie wznowienia postępowania obciąża Skarb Państwa.

Jarosław Matras Jerzy Grubba Paweł Wiliński

UZASADNIENIE

Sąd Okręgowy w Lublinie, orzeczeniem z dnia 24 października 2011 r., sygn. akt IV K 218/11, na podstawie art. 17, 21a ust. 1, 2, 2a, 2b, 2c, art. 3a ust. 1 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, stwierdził, że oświadczenie lustracyjne złożone przez W. M. w dniu 8 października 2008 r. jest niezgodne z prawdą, orzekając wobec lustrowanego na okres 4 lat utratę prawa wybieralności w wyborach do Sejmu, Senatu i Parlamentu Europejskiego oraz w wyborach powszechnych organu i członka organu jednostki samorządu terytorialnego oraz organu jednostki pomocniczej jednostki samorządu terytorialnego, której obowiązek utworzenia wynika z ustawy, a także zakaz pełnienia funkcji publicznej na okres 4 lat. Orzeczenie to zostało sporządzone jako jednolity tekst – w tym znaczeniu, że uzasadnienie orzeczenia znajduje się bezpośrednio pod jego częścią dyspozytywną - i dopiero pod uzasadnieniem członkowie składu orzekającego złożyli swoje podpisy.

Sąd Apelacyjny w Lublinie, orzeczeniem z dnia 29 grudnia 2011 r., sygn. akt II AKa 248/11, po rozpoznaniu apelacji wniesionej przez obrońcę lustrowanego od powyższego orzeczenia, utrzymał je w mocy.

W dniu 27 lutego 2024 r. prokurator Oddziałowego Biura lustracyjnego Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie zwrócił się do Sądu Najwyższego o „rozważenie z urzędu zaistnienia podstaw do wznowienia postępowania na korzyść osoby lustrowanej W. M. i uchylenia prawomocnego orzeczenia Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 24 października 2011 r., sygn. akt IV K 218/11 i Sądu Apelacyjnego

w Lublinie z dnia 29 grudnia 2011 r., sygn. akt II AKa 248/11 i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w Lublinie”. W uzasadnieniu pisma za podstawę wznowienia wskazał uchybienie treści art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k., w związku z niepodpisaniem przez skład orzekający Sądu Okręgowego w Lublinie sentencji orzeczenia wydanego w I instancji.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W związku z sygnalizacją przez prokuratora wystąpienia w postępowaniu lustracyjnym bezwzględnej przyczyny odwoławczej kwestia wznowienia postępowania w tej sprawie podlegała rozważeniu z urzędu. W niniejszej sprawie nie wystąpiły ponadto przeszkody do wznowienia postępowania wskazane w art. 542 § 3 k.p.k., gdyż z uwagi na treść orzeczenia kończącego postępowanie, niekorzystnego dla osoby lustrowanej, wznowienie postępowania nie może spowodować dla niego negatywnych skutków.

Analiza akt niniejszej sprawy wskazuje jednoznacznie, że orzeczenie Sądu Okręgowego w Lublinie z dnia 24 października 2011 r., sygn. akt IV K 218/11, rozstrzygające w przedmiocie zgodności z prawdą oświadczenia lustracyjnego złożonego przez W. M. nie zostało podpisane przez żadnego z członków trzyosobowego składu orzekającego. Wszyscy sędziowie złożyli swój podpis dopiero pod uzasadnieniem ww. orzeczenia (k. 181-188).

Tymczasem orzeczenie takie, na gruncie postępowania lustracyjnego, odpowiada rozstrzygnięciu przybierającemu postać wyroku wydanemu w postępowaniu karnym i do orzeczenia takiego należy, zgodnie z art. 21a ust. 1 zdanie drugie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów – tzw. „ustawy lustracyjnej” odpowiednio stosować przepisy o wyroku. To zaś oznacza, że orzeczenie kończące postępowanie lustracyjne winno zostać podpisane przez wszystkich członków składu orzekającego (zgodnie z art. 113 k.p.k.), a brak podpisu choćby jednego z członków składu orzekającego powoduje, że orzeczenie takie dotknięte jest bezwzględną przyczyną odwoławczą. Oceny tej nie zmienia obowiązek sporządzenia z urzędu pisemnego uzasadnienia orzeczenia, przewidziany w art. 21a ust. 2c ustawy lustracyjnej, a następnie – z urzędu – doręczenie go stronom postępowania (por. art. 21b ust. 1 ustawy lustracyjnej). Regulacje związane ze

sporządzaniem i doręczaniem uzasadnień nie mogą bowiem modyfikować zasad związanych z podpisywaniem orzeczenia (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2020 r., III KK 127/20).

Sąd Najwyższy w obecnym składzie aprobuje tym samym stanowisko wyrażone już uprzednio w orzecznictwie Sądu Najwyższego (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 lutego 2017 r., IV KO 97/16; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 lipca 2020 r., III KK 127/20; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 października 2020 r., sygn. akt III KK 418/19), że orzeczenie stwierdzające, iż oświadczenie lustracyjne jest zgodne (lub niezgodne) z prawdą rozstrzyga zagadnienie tej rangi i określa konsekwencje tak istotne z punktu widzenia praw obywatelskich, że nie może być wątpliwości co do tego, iż na gruncie postępowania lustracyjnego ma wagę wyroku. Musi zatem zostać podpisane przez wszystkich członków składu orzekającego, niezależnie od podpisów złożonych przez nich pod jego uzasadnieniem, a brak chociażby jednego podpisu sprawia, że orzeczenie to jest dotknięte bezwzględną przyczyną odwoławczą, o której mowa w art. 439 § 1 pkt 6 k.p.k.

Zaistnienie powyższego uchybienia o randze bezwzględnej przyczyny odwoławczej skutkowało koniecznością uchylenia zaskarżonego kasacją orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Lublinie, jak i poprzedzającego go orzeczenia Sądu Okręgowego w Lublinie i przekazania sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania w pierwszej instancji. Jest bowiem oczywiste, że wypadek określony w art. 439 k.p.k., w rozumieniu dyspozycji art. 536 k.p.k., zachodzi zarówno wówczas, gdy do wystąpienia uchybienia rangi bezwzględnej przyczyny odwoławczej, doszło w postępowaniu przed sądem odwoławczym, jak i wówczas, gdy ten sąd nie dostrzegł uchybienia tej rangi, którego dopuścił się Sąd I instancji i nie uchylił dotkniętego nim orzeczenia Sądu a quo.

Zagadnienie wznowienia postępowań lustracyjnych zakończonych wyrokami niepodpisanymi przez skład sądzący było już przedmiotem wielu orzeczeń Sądu Najwyższego (m.in. w sprawach: II KO 110/23, II KO 112/23, II KO 24/24, II KO 27/24, II KO 31/24, II KO 32/24, II KO 33/24), a argumentacja tam przytoczona zachowuje swoją aktualność i nie wymaga powielania w treści przedmiotowego uzasadnienia.

W postępowaniu ponownym Sąd Okręgowy w Lublinie wyda więc orzeczenie spełniające wymogi formalne stawiane mu przepisami Kodeksu postępowania karnego.

Biorąc powyższe pod uwagę, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku, przy czym o kosztach postępowania zgodnie z art. 638 k.p.k. w zw. z art. 19 ustawy lustracyjnej.

Jarosław Matras

Jerzy Grubba

Paweł Wiliński

[SOP]

[a.ł.]